

KS. FRANCISZEK GRENIUK

KRONIKA SEKCJI TEOLOGII MORALNEJ KUL ZA ROK 1971/72

1. Studenci: na rok akad. 1971/72 przyjęto na Sekcję Teologii Moralnej Kursu Wyższego 3 księży studentów.

2. Prace dyplomowe napisały i odpowiednie stopnie naukowe uzyskały następujące osoby:

A. Prace doktorskie

Na mocy uchwały Rady Wydziału Teologicznego z dnia 28 lutego 1972 r. doktorat z teologii moralnej uzyskał ks. mgr Stanisław Musiał, na podstawie rozprawy pt. *Specyfika świętości małżonków według konstytucji „Gaudium et spes”* (Lublin 1971 ss. XLIII+218, maszynopis), przed komisją w składzie: ks. doc. W. Piwowarski — przewodniczący; ks. prof. W. Poplatek — promotor; ks. doc. S. Witek z KUL-u i ks. doc. T. Ślipko z ATK.

W obfitej literaturze teologicznej poświęconej problematyce małżeńskiej istnieje pewna luka w postaci braku opracowania od strony teologicznej specyfiki świętości małżonków, czyli zespołu tych właściwości przysługujących wyłącznie małżeństwu, które pozwalają odróżnić świętość małżonków od innych form świętości chrześcijańskiej. Za podstawę badań autor obrał konstytucję pastoralną *Gaudium et spes*, uzupełniając ją innymi dokumentami Kościoła, zwłaszcza zaś encykliką *Humanae vitae*. Zasadnicze swe wywody autor zawarł w trzech rozdziałach poprzedzonych obszernym wstępem.

We wstępie autor, po podkreśleniu doniosłości problematyki, podał obszerną analizę tak wieloznacznego dziś pojęcia świętości, które jest kluczowe dla całości rozprawy.

W rozdziale I omawia genezę świętości małżonków w ujęciu ogólnoludzkim i specyficznie chrześcijańskim. Genezę świętości małżonków autor widzi w obiektywnych wartościach rozpatrywanych na płaszczyźnie naturalnej i nadprzyrodzonej. Sakralny charakter małżeństwa tkwi w relacji małżeństwa naturalnego do Boga, dopełnienie zaś swe otrzymuje w odniesieniu do Chrystusa i Jego łączności z Kościołem.

Rozdział II prezentuje zaś interpersonalny charakter małżeństwa, przejawiający się głównie we wspólnocie małżeńskiej oraz w miłości małżonków. Międzyosobowy aspekt świętości małżeńskiej zasadza się na elemencie natury statycznej, wyrażającym „istnienie” małżeństwa i utożsamiającym się z jego treścią jako wspólnota, którą zresztą można różnie rozumieć, np. jako psychologiczną więź między małżonkami i ich wzajemną sympatię czy też osobowy i wewnętrzny charakter małżeństwa jako takiego. Elementem natomiast bardziej dynamicznym jest miłość małżeńska jako podstawowa wartość aksjologii małżeńskiej i jej siła twórcza. Miłość właśnie stanowi źródło wartości moralnej aktu małżeńskiego.

Rozdział III natomiast zawiera analizę społecznej struktury małżeństwa, a więc jego charakter jako instytucji społecznej i funkcjonalność wyrażającą się w odpowiedzialnym rodzicielstwie. W tym kontekście został szeroko omówiony problem udziału i roli sumienia małżonków wobec sprawy etycznej regulacji.

Praca omawiana stanowi wartościowy wkład jej autora w polską literaturę teologiczno-moralną, dzięki swej wnikliwości i wręcz drobiazgowości w przeprowadzaniu analiz szczegółowych, choć szkoda, iż nie uwzględnia aspektów praktyczno-pastoralnych prezentowanej problematyki.

Na mocy uchwały Rady Wydziału Teologicznego z dnia 28 lutego 1972 r. doktorat z teologii moralnej uzyskał ks. mgr Bogdan Wojtuś, na podstawie rozprawy pt. *Deontologia pracowników środków przekazu społecznego według dekretu „Inter mirifica”* (Lublin 1971 ss. XVIII+155, maszynopis), przed komisją: ks. doc. W. Piwowarski — przewodniczący; ks. prof. W. Poplatek — promotor; ks. doc. S. Witek z KUL-u i ks. doc. T. Ślipko z ATK.

Właściwe swe wywody autor oparł na bardzo obficie i skrętnie przytoczonej bibliografii nie tylko teologicznej, ale także profesjonalnej.

W rozdziale I omówił podstawy deontologii zarówno obiektywne, jak i subiektywne. Podstawą obiektywną jest prawo moralne, które zakorzenione w Chrystusie przejawia się w przykazaniach i nakazach moralnych. Ma ono moc kierowniczą i obowiązującą. Prawu temu podporządkowane są wszystkie kategorie działania ludzkiego, w tym także z zakresu twórczości artystycznej. Dlatego nie można mówić o emancypacji sztuki od nakazów moralności.

W rozdziale II autor przedstawił swój pogląd na zasady deontologii, czyli na specyficzne zadania i szczególne obowiązki pracowników środków przekazu społecznego. Obowiązki te sprowadza on do dwóch idei naczelnych: służby prawdzie i służby dobru. Obowiązki służenia prawdzie wymagają prawdomówności w treści przekazów audiowizualnych, unikania przesadnej czasem pogoni za sensacją, kłamstwa, tendencyjnego naświetlania problemów, uchybiania ludzkiej godności czy schlebienia słabości.

Obowiązki zaś służby dobru domagają się właściwego uznania zasady dobra wspólnego w tym zakresie i wynikających z tej zasady zadań pracowników środków masowego przekazu na polu kultury i wychowania. Warunkiem realizacji tych zasad ogólnych jest, według autora rozprawy, właściwa formacja zawodowa. Problematyce tej poświęca autor III rozdział swej rozprawy. Formacja ta obejmuje wyrobienie w sobie moralnego charakteru oraz nabycia odpowiednich sprawności moralnych. Pozwoli to uniknąć konfliktów w wyborze wartości właściwych sferze kultury środków audiowizualnych w stosunku do wartości moralnych jako takich i przyczyni się do zaistnienia harmonii i integracji w rozwoju osobowości ludzkiej.

Rozprawę ks. B. Wojtusia charakteryzuje przejrzystość w ujmowaniu treści i stary język. Pisana jest ona stylem jasnym i rzeczowym. Zasady ogólne ilustrowane

są dość wyczerpująco kazuistyką z omawianej dziedziny deontologicznej. Ogólnie oceniając jest ona sumiennym wkładem do przebadanej kwestii i ważkim dorobkiem polskiej myśli teologicznomoralnej.

Na mocy uchwały Rady Wydziału Teologicznego z dnia 22 listopada 1971 r. doktorat z teologii moralnej uzyskał ks. mgr Zbigniew Teinert, na podstawie rozprawy pt. *Przedmiotowość moralności według doktryny Aleksandra Świętochowskiego* (Lublin 1971 ss. XII+145, maszynopis), przed komisją w składzie: ks. doc. W. Piwowarski — przewodniczący; ks. prof. W. Poplek — promotor; ks. doc. S. Witek z KUL-u i ks. doc. T. Ślipko z ATK.

Autor zajął się w swej rozprawie problematyką przedmiotowości moralności, tzn. jej obiektywnością jako niezależnością od poznania działającego podmiotu. Obiektywność moralności zawiera się w relacji obiektywnie istniejącego czynu do obiektywnej normy. Treść tej relacji jest wyznaczona przez obiektywną naturę członów, którą stanowi realność natury ludzkiej.

A. Świętochowski stawiał zagadnienie moralności czynu na innej płaszczyźnie. Według niego normy moralne nie są człowiekowi dane w naturze, „wewnątrz”, lecz można je odkrywać badając rzeczywistość wokół siebie, „z zewnątrz” i prawa rządzące tą rzeczywistością, prawa ewolucji. Właśnie ewolucja istnieje — zdaniem omawianego filozofa — obiektywnie, a zjawiska moralne są od niej uzależnione. Prawa i oceny moralne można formułować przez analizę procesu ewolucji.

Rozprawę swą autor podzielił na trzy rozdziały, które poprzedza rozdział wstępny. W rozdziale wstępnym autor zarysował doktrynę A. Świętochowskiego na szerokim tle ideowo-filozoficznym. Ukazał związki A. Świętochowskiego z pozytywizmem europejskim, a także powiązania z tzw. pozytywizmem warszawskim.

W rozdziale pierwszym autor przeanalizował genezę moralności pozytywistycznej. Źródłem moralności według tego kierunku jest jednostka, głównie poprzez popydy czy instynkty, społeczeństwo ludzkie zaś spełnia w genezie moralności rolę jedynie formalną.

W rozdziale drugim przeanalizował pozytywistyczny pogląd na temat rozwoju społeczeństwa i moralności. Wśród praw rozwoju społeczeństwa na czoło wybija się własność i dziedziczność. Analiza czynników rozwoju moralności wskazuje przede wszystkim na „inteligencję” ujmowaną w duchu darwinowskim. Rozwój społeczeństwa i moralności zmierza ku skrajnemu indywidualizmowi. A. Świętochowski pomniejsza znaczenie religii w tym procesie. Przesłankę jego rozważań stanowi dziewiętnastowieczny utylitaryzm i determinizm.

Rozdział trzeci rozprawy poświęcony został analizie specyfiki moralności pozytywistycznej, zwłaszcza zagadnieniu norm moralnych w aspekcie ich powszechności i niezmienności. O ile w poprzednich rozdziałach autor poprzestawał na krytyce immanentnej doktryny naturalistycznej, o tyle w ostatnim rozdziale krytyka przybrała niekiedy charakter komparacji istotnych elementów składowych naturalizmu z odpowiednimi elementami doktryny katolickiej. Okazało się, że pozytywista warszawski zredukował naturę ludzką do „natury” czysto biologicznej, moralność zaś nie może się wywodzić z natury, która nie istnieje; z konieczności ma więc charakter również biologiczny. Koncepcja moralności obiektywnej, według ujęcia katolickiego i według pozytywizmu, opiera się na odmiennych założeniach: w pozytywizmie wypływa z obiektywnego procesu ewolucji, według teologii katolickiej natomiast z natury ludzkiej danej przez Boga. Jednakże sama dążność do obiektywizacji w rozumieniu norm moralnych jest wspólna obu systemom, choć interpretacja tej dążności jest odmienna, gdyż zasadza się na odmiennej koncepcji człowieka.

B. Prace licencjackie pisane pod kierunkiem ks. prof. W. Poplatka:

1. ks. Dobiesław Korta: Założenia i normy poglądów etycznych prof. T. Kotarbińskiego.
2. ks. Tadeusz Kozłowski: Spełnianie uczynków miłosierdzia chrześcijańskiego w nauce św. Wincentego à Paulo.
3. ks. Leon Rawalski: Ideał etyczny sędziego według kazań o. Marcelego Jurkiewicza (1731-1791).

C. Prace magisterskie

I. Z kursu zwyczajnego B napisane pod kierunkiem ks. prof. W. Poplatka:

1. Janina Gniada: Apostolstwo wśród młodzieży w świetle dokumentów II Soboru Watykańskiego.
2. Anna Gromska: Kobieta chrześcijańska w świetle dokumentów Soboru Watykańskiego II.
3. s. Felicja Matysiak: Wpływ Ofiary Eucharystycznej na życie wewnętrzne zakonnice w oparciu o literaturę posoborową.

II. Ze Studium Pastoralnego napisane u ks. dra S. Rosika pod kierunkiem ks. prof. W. Poplatka:

1. ks. Tadeusz Rogalewski: Etyczny sens perykopy ewangelicznej Mt 5, 32; 19, 9.

III. Z kursu zwyczajnego A napisane pod kierunkiem ks. doc. S. Witka:

1. ks. Waław Chark: Moralność polska XVII wieku według pism Krzysztofa Opalińskiego.
2. ks. Stanisław Furlępa: Idee moralne w twórczości J. Kochanowskiego.
3. ks. Edward Kozakiewicz: Etos szlachcica polskiego w XVII wieku na podstawie *Pamiętników* Jana Chryzostoma Paska.
4. ks. Ryszard Sierkowski: Moralność polska i postulaty jej odnowy w pismach ks. Piotra Skargi.
5. ks. Stanisław Skrok: Wartość religii w wychowaniu moralnym na podstawie „Pamiętnika Religijno-Moralnego” (1841-1862).

IV. Z kursu zwyczajnego A ze specjalizacji liturgicznej napisane u ks. dra F. Greniuka pod kierunkiem ks. prof. W. Poplatka:

1. ks. Jan Cimek: Nawiedzenie obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w rodzinach parafii Gorzków diecezji lubelskiej.
2. ks. Krzysztof Galewski: Zagadnienie języka w liturgii.
3. ks. Tadeusz Józefczak: Język ojczysty w liturgii w postulat�ch Andrzeja Frycza Modrzewskiego.
4. ks. Leszek Pankowski: Komunia pod dwiema postaciami w postulat�ch Andrzeja Frycza Modrzewskiego.
5. ks. Roman Pokrywka: Miejsce i czas sprawowania Eucharystii.

Prace Sekcji były prowadzone w ramach czterech katedr: teologii moralnej ogólnej, I i II teologii moralnej szczegółowej oraz teologii życia wewnętrznego na kursach: zwyczajnym A i B oraz na kursie wyższym, specjalistycznym.

W drugim semestrze roku akad. 1971/72 ks. prof. W. Poplatek, dziekan Wydziału Teologicznego, odbył podróż naukową do Włoch, gdzie zapoznał się z sytuacją teologii moralnej, głównie w uczelniach rzymskich.

W omawianym okresie ukazał się zeszyt moralny „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” (R. 19:1972 z. 3), zawierający rozprawy pracowników Sekcji. Jest to zeszyt usamodzielniony ze względu na wydzielenie zeszytu pastoralnego. Prowadzono również prace nad hasłami do *Encyklopedii Katolickiej*, przygotowywanej przez Towarzystwo Naukowe KUL.